

ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНІВ ТРИВОЖНОСТІ ЯК ЧИННИКА ПОРУШЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

В умовах суспільно-політичних та економічних змін в українському суспільстві особливої значущості набувають питання формування людиною нових життєвих стратегій, компетентності, посилення гнучкості та мобільності соціальної поведінки. Сучасний світ своєю складністю, динамічністю та суперечливістю створює різноманітні проблеми для людини і владно вторгається в її особистісний простір. Соціально-технологічний прогрес спричиняє зростання негативного впливу на особистість інформаційних потоків; збільшення повсякденних фізичних та психічних навантажень; загострення екзистенціонального почуття страху, невпевненості, розгубленості та розчарування. Усе це негативно позначається на здоров'ї людини загалом і на психічному здоров'ї зокрема. Зважаючи на те, що людське життя є найвищою суспільною цінністю, перед людством постає ряд важливих завдань, серед яких найважливішим є вирішення проблеми збереження здоров'я людини, і не тільки фізичного, а й психічного. Враховуючи це, сьогодні вітчизняна наука починає успішно інтегруватись у просторі самовдосконалення людини, орієнтуючись на гуманістичні ідеали. Збереження фізичного і психічного здоров'я особистості, зокрема підростаючого покоління – одне з найважливіших завдань нашого суспільства і насамперед системи освіти.

У наукових працях аналізується понад 200 визначень поняття "здоров'я", заснованих на різних методологічних підходах і критеріях, але важливим є визнання того, що здоров'я людини не зводиться до фізичного стану, а передбачає психоемоційну рівноваженість, духовне та соціальне здоров'я [8]. Такий підхід, на нашу думку, має сенс, оскільки людина – істота не тільки біологічна, скільки соціальна. Прояви її здоров'я або нездоров'я пов'язані не тільки з нормальним функціонуванням організму, а й обумовлені її психосоціальним благополуччям, ефективною соціально-психологічною адаптацією в оточуючому світі. Тому, на наш погляд, категорія "здоров'я індивіда" може розглядатись у контексті постановки і вирішення цілого ряду питань, що стосуються психологічних характеристик особистості, зокрема проблеми її психічного здоров'я. Тенденція визначення здоров'я з урахуванням соціально-психологічних аспектів життєдіяльності та існування людини простежується в багатьох наукових працях. Чимало науковців намагалися дати визначення поняттю "здоров'я", серед них можна виділити Ю. П. Лісіцина, І. І. Брахмана, Є. Н. Кудрявцева, Г. П. Апанасенко, Д. Д. Венедиктова, Т. Є. Бойченко та ін. Беручи до уваги, що психічне здоров'я є одним із основних компонентів здоров'я особистості, розпочнемо його розгляд з аналізу поняття "здоров'я".

Здоров'я - це стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних вад таке визначення подається у психологічному словнику під редакцією Б.Г. Мещерякова та В. П. Зінченка (автори посилаються на статут ВООЗ). Крім цього, у словнику вказується, що в широкому розумінні під поняттям "здоров'я" дослідники розуміють можливість організму людини адаптуватися до нових умов з мінімальними затратами ресурсів і часу [4; 173]. Р. З. Поташнюк розрізняє такі компоненти здоров'я, як соматичне, фізичне, моральне та психічне [11]. Однак нас більше цікавить думка дослідника щодо визначення сутності психічного здоров'я. Під цим поняттям автор розуміє стан психічної сфери, основу якого становлять стан загального душевного комфорту, що забезпечує адекватну психоемоційну і поведінкову реакцію. Такий стан зумовлюється як біологічними, так і соціальними потребами, а також можливостями їх задоволення.

За визначенням М. Є. Бачерикова, В. П. Петленка і Є. А. Щербини, "психічне здоров'я – це такий відносно стійкий стан організму й особистості, який дає змогу людині усвідомлено, враховуючи свої фізичні й психічні можливості, а також навколишні природні і соціальні умови, здійснювати й забезпечувати свої індивідуальні й суспільні (колективні) біологічні та соціальні потреби на основі нормального функціонування психофізичних систем, здорових психосоматичних і соматопсихічних відносин в організмі" [3; 35-36]. А. В. Петровський, М. П. Ярошевський дають наступне визначення: "Психічне здоров'я – це стан душевного благополуччя, який характеризується відсутністю хворобливих психічних проявів та забезпечує адекватну умову довколишньої дійсності регуляцію поведінки, діяльності." [12; 301]. За А. Ребером, термін "психічне здоров'я" часто використовується саме для характеристики тієї людини, яка функціонує на високому рівні поведінкового й емоційного регулювання, а не просто тієї, яка не є психічно хворою" [14; 141]. М. Є. Андрос під поняттям психічного здоров'я особистості розуміє таке функціонування психіки індивіда, яке забезпечує йому гармонійну взаємодію з навколишнім світом [2; 64/]

Для оцінки рівня психічного здоров'я школярів використовується класифікація, яку запропоновано Інститутом охорони здоров'я дітей та підлітків АМП України, що передбачає розподіл на п'ять груп: 1-ша група – здорові та оптимально адаптовані; 2 група – ознаки напруження адаптаційних механізмів; 3 група – напруження і перенапруження адаптаційних механізмів, головним чином у формі астено-невротичних проявів, девіантної поведінки та інших стадій відносної компенсації; 4 група – субкомпенсація, ознаки "зривів" адаптаційних механізмів; 5 група – хворі, які мають певні клінічні прояви, декомпенсація внаслідок "зламу" адаптаційних механізмів, необхідна активна терапія та госпіталізація [15].

Оскільки дитина знаходиться в постійному розвитку, то взаємини з нею повинні визначатися віковими особливостями. На різних вікових етапах розвитку спостерігаються різні переживання. Підхід, який використовується на практиці, полегшує оцінку ступеня шкідливості психосоціальних факторів, під впливом яких знаходиться дитина. Останнім часом, як стверджують О. Кочерга та О. Васильєв, гармонія душі й тіла порушується внаслідок дії негативних чинників, зокрема, таких, як: 1) стан на межі норма / патологія; 2) негаразди в родинних взаєминах; 3) вплив авторитарного вчителя; 4) дитячі страхи; 5) порушення психогігієнічних основ навчального процесу; 6) порушення оптимумів навчальної діяльності; 7) порушення гармонії творчих здібностей; 8) гіподинамія; недостатній рівень енергопотенціалу [7; 20].

У сучасній психології та психіатрії багато уваги приділяється психічному здоров'ю дітей різних вікових періодів та факторам середовища, що їх детермінують. У цій галузі проводяться широкі дослідження у найрізноманітніших

напрямакх, від патопсихологічних до соціально-психологічних. У психологічній літературі вивчається взаємозв'язок психоемоційного розвитку дитини з її мікросередовищем – дитячим садком, школою, друзями. Перш за все доведено, що негативно впливає на пізнавально-емоційну сферу дитини відсутність у неї позитивних контактів у дитячому садочку. Незадоволеність спілкування формує дитячі фобії, негативізм по відношенню до шкільної установи, невротичні реакції. Невротичний стан є наслідком хронічної перенапруги і характеризується досить вираженою стійкістю, в основі якої лежить з одного боку, певні індивідуально-психологічні властивості (висока тривожність, низький рівень нервово-психічної стійкості, надмірна емоційність, низька мотивація до навчання), а з іншого – нерациональна організація навчального процесу та невміння і часто неможливість оптимально організувати свою діяльність під час навчання та вільний час.

Психологами доведено, що під час навчання число здорових дітей скорочується у п'ять разів. Зустрічаються в літературі й спроби охарактеризувати причини шкільної невротизації дитини, яка призводить до дезадаптивного стану [5; 36]. До чинників погіршення здоров'я учнів, на думку дослідників, належать непередготовленість дитини до школи, негативне ставлення вчителів та учнів, страх покарання та отримання незадовільної оцінки, нездатність засвоїти шкільний матеріал, перевтома в процесі навчання. Але в одному авторі однакові, що психічні фактори є основними в процесі шкільної дезадаптації. У свою чергу, дезадаптація призводить до безпричинної агресивності, депресії, відмови відвідувати уроки, заниженої самооцінки, страху відповідати біля дошки, очікування поганого відношення до себе як з боку вчителів, так і учнів. Значимим чинником, що погіршує здоров'я дітей, є агресія з боку вчителів. Це ситуація не тільки знижує рівень успішності учнів, але й призводить до появи так званої шкільної тривожності і захворювань невротичного характеру.

Таким чином, сенс дослідження показників стану психічного здоров'я учнів і створення психолого-педагогічних умов його збереження. Одним з таких показників є рівень тривожності, гіпертрофований розвиток якої свідчить про невротизацію особистості. У жовтні / квітні 2009 р. нами на базі загальноосвітніх шкіл I – III ступенів № 20 та № 24 м. Мелітополя Запорізької області було проведено дослідження рівня шкільної тривожності учнів школи з 1 по 4-ті класи. У дослідженні взяли участь 277 учнів перших - четвертих класів віком 6-10 років. Були використані методики: проєктивна методика — малюнок " Я в школі"; тест шкільної тривожності Філліпса. Вибір цих методик пояснюється тим, що вони дають унікальну можливість проведення лонгітюдного дослідження рівня тривожності учнів, виявлення конкретних проблем, а, в наслідок цього, і відповідних шляхів подальшого виховного впливу, проведення моніторингу стану психічного здоров'я учнів.

Вибір теми малюнку " Я в школі " зумовлений не лише метою дослідження, а й тим, щоб під час виконання такого малюнка активізувалися емоційні аспекти шкільного досвіду молодшого школяра, його ставлення до пережитих навчальних ситуацій, до себе як до учня та значущих інших (учителя, однокласників). Учням потрібно було на аркуші формату А4 простим олівцем намалювати малюнок на тему: " Я в школі ". За допомогою психомалюнка ми досліджували й симптомо-комплекси, які може переживати дитина, з'ясовувалися рівень і характер тривожності, оцінка учнем самого себе як суб'єкта учіння та оцінка вчителя як суб'єкта управління навчальною діяльністю, що мають певне емоційне забарвлення. [9].

Методичні підходи, якісний аналіз та інтерпретація психомалюнків є ідентичними й описані в психодіагностичній науковій літературі [1]. Так, ми звертали увагу на розміщення малюнка на листі, на окремі деталі малюнка, співвідношення між ними, якість ліній на техніку виконання малюнків, що дозволило зафіксувати наявність чи відсутність переживань і тривожності і т. ін.

Для детальнішого з'ясування рівня та характеру тривожності, що пов'язана зі школою, було проведено "Тест шкільної тривожності Філліпса" [6]. Учням було запропоновано опитувальник, який складався із запитань про те, як вони себе почувають у школі. Після того, як кожен досліджуваний отримував опитувальник і бланк для відповідей, давалася усна інструкція відповідати відверто та щиро, довго не задумуючись над запитаннями; і записувати відповідь "+", якщо згодні з твердженням чи запитанням, або "-", якщо не згодні.

При обробці результатів ми виділяли запитання, відповіді на які не співпадають з ключем до тесту. Відповіді, які не співпадають з ключем, є проявами тривожності.

Також, при обробці підраховувалися:

- загальна кількість неспівпадінь по всьому тесту. Якщо вона перевищувала 50 %, то такі результати вказують на підвищену тривожність учня, якщо перевищує 75 % від загальної кількості запитань тесту – на високу тривожність;
- число співпадінь за факторами тривожності, які виділяються у тексті. Рівень тривожності виявлявся аналогічно, як у першому випадку. Аналізувався й загальний внутрішній емоційний стан молодшого школяра, що переважно визначався наявністю тих чи інших тривожних синдромів (факторів) та їх кількістю.

Змістова характеристика кожного синдрому (фактора) така:

1. Загальношкільна тривожність – загальний емоційний стан учня, що пов'язаний з різними формами його включення у шкільне життя.
2. Переживання соціального стресу – емоційний стан школяра, на фоні якого розвиваються його соціальні контакти (передусім, з ровесниками).
3. Фрустрація потреби у досягненні успіху – несприятливе психічне тло, яке не дозволяє учневі розвивати власні потреби в успіхові, досягненні високого результату і т. д.
4. Страх самовираження – негативні емоційні переживання ситуацій, пов'язаних з необхідністю саморозкриття, представлення себе іншим, демонстрації власних здібностей.
5. Страх перед ситуацією перевірки знань – негативне ставлення і переживання тривоги в ситуаціях перевірки (особливо, публічних) знань, досягнень, можливостей.
6. Страх невідповідності очікуванням доволішніх — орієнтація на значущість інших в оцінці результатів, учинків і думок, переживання через оцінки, які дають доволішні, очікування негативних оцінок.
7. Низький фізіологічний опір стресу — особливості психофізіологічної організації, що знижують пристосування дитини до ситуацій стресового характеру, що підвищують ймовірність неадекватного, деструктивного реагування на тривожний фактор середовища.
8. Проблеми і страхи в стосунках з учителями – загальний негативний емоційний фон стосунків з дорослими у школі, що знижує успішність учіння дитини.

Під час аналізу малюнків на тему "Я в школі" спершу ми оцінювали особливості зображення учнем самого себе чи фіксували відсутність такого зображення. Зокрема, відсутність на малюнку самої дитини інтерпретується дослідниками, як свідчення наявності в неї вельми сильного почуття знедоленості [1], зокрема, щодо школи. Так, майже п'ята частина

досліджуваних першокласників (24,24 %) і одинадцята частина другокласників (8,64 %) на малюнку "Я в школі" не зобразили жодної людини, що вказує на їх почуття знедоленості по відношенню до школи. В зв'язку з цим дослідники вказують на випадки, коли діти не отримують жодного задоволення від школи. Досить часто в цих молодших школярів розвиваються почуття страху, висока тривожність, незадоволеність собою. Поява перерахованих вище негативних емоцій зумовлюється такими детермінантами, як: 1) низькі відмітки, які отримує дитина та переживання, пов'язані з цими відмітками; 2) байдужість чи негативізм у ставленні вчителя до дитини або у ставленні дитини до вчителя; 3) конфлікти у взаєминах з однокласниками, відсутність друзів, низький соціальний статус учня у класі [13].

Для виявлення рівня особистісної тривожності молодших школярів, ми звертали увагу на техніку виконання малюнків, що дозволило зафіксувати наявність чи відсутність переживань і тривожності. Дослідники зазначають, що свідченням тривожності виступають такі деталі на малюнку, як: численні самовиправлення, безглузді виправлення, стирання старих ліній; штрихування цілого малюнка або його частини; підкреслена лінія основи, обмеження простору; різке збільшення розмірів малюнка [1].

За малюнками, у більшості досліджуваних учнів перших-четвертих класів виявлено наявність тривожності, як негативної складової емоційно-оцінного ставлення, а саме: у 74,24 % першокласників, у 83,95 % учнів других класів, у 69,23 % третьокласників і у 84,62 % учнів четвертих класів.

Необхідно відзначити, що дані, отримані за допомогою психомалюнків, було підтверджено результатами проведення "Тесту шкільної тривожності Філліпса". Так, за фактором "загальношкільна тривожність", який характеризує загальний емоційний стан учня, що пов'язаний з різними формами його включення у шкільне життя, визначено, що значна кількість учнів перших-четвертих класів вирізняються підвищеними і високими показниками за цим фактором. Найбільшу кількість таких школярів помічено в перших і четвертих класах, зокрема: у перших класах — 39,39 % досліджуваних з високим рівнем тривожності та 33,33 % першокласників з підвищеним рівнем тривожності; у четвертих класах — 35,38 % учнів з високим рівнем тривожності та 40 % школярів з підвищеним рівнем тривожності. На нашу думку, виявлені високі показники у перших класах пов'язані з особливостями адаптації учнів до навчання у школі, а в четвертих класах — із закінченням початкової школи. Дещо менші показники за фактором "загальношкільна тривожність" отримано в другому і третьому класах. Високим рівнем тривожності характеризуються 23,46 % другокласників та 24,62 % третьокласників; тоді як підвищений рівень тривожності зафіксовано в 27,16 % учнів других класів і 24,62 % школярів третіх класів. Зауважимо, що схожі динамічні тенденції негативних психічних станів у молодших школярів простежено С. М. Томчуком [16].

Водночас, слід відзначити, що одержані показники високого і підвищеного рівнів тривожності за фактором "загальношкільна тривожність" є дещо меншими від показників тривожності за результатами психомалюнків. Такі результати можна пояснити наявністю у багатьох молодших школярів бажання відвідувати школу задля спілкування з друзями. Потребу в спілкуванні з шкільними друзями було помічено з малюнків дітей, на яких вони зобразили себе і своїх друзів чи друга.

Також, виявлено значну кількість досліджуваних учнів початкових класів з високим і підвищеним рівнями тривожності за факторами "фрустрація потреби у досягненні успіху" та "проблеми і страхи у стосунках з учителями", що зумовлюють розвиток негативного і амбівалентного ставлення до навчання в молодших школярів. Зауважимо, що такі показники є набагато вищими, у порівнянні з показниками фактору "загальношкільна тривожність", і майже співпадають з даними психомалюнків.

Найвищі показники за фактором "фрустрація потреби в досягненні успіху" отримано в другому і третьому класах, найменші показники зафіксовано в першому класі та дещо більші, у порівнянні з першим класом, — у четвертому. Так, високим рівнем тривожності за цим фактором вирізняються: 15,15 % першокласників, 45,68 % школярів других класів, 46,15 % третьокласників і 27,69 % четвертокласників; підвищеним рівнем тривожності характеризуються: 25,76 % учнів перших класів, 34,57 % другокласників, 46,15 % третьокласників, 40 % школярів четвертих класів.

За фактором "проблеми і страхи у стосунках з учителями", який є свідченням загального негативного емоційного фону стосунків з дорослими у школі, встановлено, що у другому, третьому і четвертому класах суттєво збільшується кількість молодших школярів з високим і підвищеним рівнями тривожності. Якщо у перших класах виявлено 15,15% школярів з високим рівнем тривожності та 18,18% учнів з підвищеним рівнем тривожності, то в других класах кількість таких досліджуваних складає 23,46% і 61,73%, відповідно; у третіх класах — 33,85% та 58,46%, відповідно; в четвертих класах — 35,38% і 52,31%, відповідно.

Описані вище фактори тісно пов'язані між собою. Як ми вже зазначали раніше, дослідники вважають, що чинниками високого рівня тривожності виступають: авторитарна система навчання, відсутність індивідуального підходу, надто високі вимоги до школяра, що зумовлюють фрустрацію потреби в досягненні успіху. Узагальнені результати дослідження по класам та показникам тривожності були представлені на педагогічній раді школи.

Таким чином, адміністрації школи та педагогам було рекомендовано звернути увагу на зазначені проблеми, та, спільними зусиллями створити сприятливі психолого-педагогічні умови до зниження рівня шкільної тривожності і тим самим для збереження психічного здоров'я учнів:

- сприяти и заохочувати самовираження учнів (сміливе вираження своїх думок, пропозицій, почуттів, переживань і т. д.);

- не створювати напруження на уроці під час перевірки знань;
- бути більш добросердними та лояльними по відношенню до неправильних відповідей учнів;
- висувати адекватні вимоги до учнів, не завищувати їх, сприяючи тим самим зниженню рівня страху у учнів;
- намагатися бути ближче до учнів, бути не тільки вчителями-носями знань, а й старшими товаришами, до яких можна звернутися за порадою та допомогою у скрутній життєвій ситуації.

Отже, корекція тривожного стану учнів — створення умов збереження психічного здоров'я школярів. А це стає можливим тільки за умов збереження психічного здоров'я вчителів. Тим більш, що професія вчителя відноситься до стресових, и дуже важливо вміти знайти власні механізми психічного захисту, які здатні захистити від впливу дистресу. З цією метою для учителів рекомендується проводити тренінги асертивності, толерантності, особистісного росту та соціально-психологічні тренінги. Однією з найголовніших умов збереження психічного здоров'я школярів є дотримання науково обґрунтованих психогігієнічних норм організації навчання школярів з урахуванням індивідуальних норм навантаження, здатність витримувати навчальне навантаження, не тільки зберігаючи стан повного душевного, тілесного та соціального добробуту, а й збільшуючи при цьому якість власного психічного здоров'я, а також принципів гуманізації освіти. Ці принципи передбачають застосування особистісно орієнтованих технологій навчання, ставлення до учнів як до рівноправних партнерів у спільній діяльності, виявлення поваги і любові до них, створення сприятливих умов для активності учнів.

Отже, головною умовою збереження психічного здоров'я школярів є така організація навчально-виховного процесу, яка сприяє розвитку особистості школяра [10; 5-6]. Проведене дослідження не охоплює всіх аспектів проблеми психічного здоров'я молодших школярів. Спираючись на зроблений теоретичний аналіз проблеми і виконане експериментальне дослідження, можна окреслити наступний перспективний напрям роботи: обґрунтування психолого-педагогічних умов збереження психічного здоров'я в учнів початкових класів, що і стане предметом наших подальших досліджень.

1. Альманах психологических тестов. Рисуночные тесты. — М.: "КСП", 1997. — 320 с.
2. Андрос М.Є. Психічне здоров'я особистості: психологічне консультування керівників шкіл / М.Є. Андрос // Освіта і управління. — 1998. — Т 2. — Число 2. — С.64
3. Бачерников Н.Е. Философские вопросы психиатрии / Н.Е. Бачерников, В.П. Петленко, Е.А. Щербина. — К., 1985. — С.35-36.
4. Большой психологический словарь / [сост. и общ. ред. В.Мерещяков, В.Зинченко]. — СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2003. — 672 с.
5. Дербенев Д.П. Состояние психического здоровья городских подростков с неадекватным и делинквентным поведением / Д.П. Дербенев // Журн. Неврологии и психиатрии им. Корсакова. — 1997. — №8. — С.48-52.
6. Коробко С.Л. Работа психолога з молодшими школярами: метод. посібн. / С. Л. Коробко, О.І. Коробко. — 2-ге видання. — К.: Літера ЛТД, 2008. — 416 с.
7. Кочерга О., Васильев О. Психічне здоров'я молодшого школяра / О. Кочерга, О. Васильев // Психолог на батьківських зборах / [упоряд. О.Главлік]. — К.: Редакції загальнопедагогічних газет, 2003. — 112с. — С.20.
8. Корольчук М.С. Психологічне забезпечення психічного здоров'я / М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк, А.Ф. Косенко. — К.: "Інкос", 2002. — 272с.
9. Лисянська Т. М. Вікова і педагогічна психологія: Інформ. забезп. змісту практ. занять, індивід., самост. роботи, модул. контролю знань студентів / Т. М. Лисянська. — К.: Ін-т суч. підруч., 2007. — 128 с.
10. Максименко С.Д. Психічне здоров'я дітей / С.Д. Максименко // Психолог. — 2002. — січень1(1) — С.4.
11. Поташнюк Р.З. Психогігієна: навч. посібн. / Р.З. Поташнюк // Волин. держ. ун-т ім Л.Українки. — Луцьк: Надстрія, 2000. — 62 с.
12. Психология: словарь / [под общ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского]. — 2-е изд. — М.: Политиздат, 1990. — С.301.
13. Развитие личности ребенка от семи до одиннадцати. — Екатеринбург: У - Фактория, 2006. — 640 с. — (Серия " Психология детства ")
14. Ребер А. Большой толковый психологический словарь / А. Ребер. — М.: Вече-Аст., 2000. — Т.1. — С.141.
15. Технологія моніторингу психічного здоров'я школярів / О.А.Бесєдіна, Г.М.Даниленко, Н.М. Колотій та інші : метод. рек. — Харків, 1998. — 22с.
16. Томчук С. М. Генеза негативних психічних станів молодших школярів та їх корекція: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19. 00. 07 "педагогічна та вікова психологія" / С. М. Томчук. — К., 2006. — 20 с.

Подано до редакції 03.02.2010

РЕЗЮМЕ

У статті представлено дослідження рівнів тривожності як одного з компонентів психічного здоров'я молодших школярів, визначення сутності психічного здоров'я. Подана класифікація рівнів психічного здоров'я школярів.

Ключові слова: психічне здоров'я, тривожність, молодші школярі.

Н.В. Беляева

ИССЛЕДОВАНИЕ УРОВНЕЙ ТРЕВОЖНОСТИ КАК ФАКТОРА НАРУШЕНИЯ ПСИХИЧЕСКОГО ЗДОРОВЬЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

РЕЗЮМЕ

В статье представлено исследование уровня тревожности как одного из компонентов психического здоровья младших школьников, определение значения психического здоровья. Приведена классификация уровней психического здоровья школьников.

Ключевые слова: психическое здоровье, тревожность, младшие школьники.

N.V. Belyaeva

RESEARCHING ANXIETY LEVEL AS A FACTOR OF INFRINGEMENT OF PSYCHOLOGICAL HEALTH OF JUNIOR PUPILS

SUMMARY

The article investigates on anxiety level as a component of psychological health of junior pupils; specifies the essence of the concept "psychological health"; provides classification of pupils' levels of psychological health.

Keywords: psychological health, anxiety, junior pupils.